

Les capes de dintre el torreó, ultra no estar remogudes per res, apareixen ja estratificades. (Vegi's el tall o secció II a la fig. 374):

- A) D'1 metre de gruix, amb terrissa actual i de l'Edat mitjana.
 B) D'1 metre també, amb terrissa de l'Edat mitjana sense envernissar.
 C) De 20 centímetres. Capa negra-cendrosa amb ibèric sense pintar i campanià.
 D) 50 centímetres de gruix. Capa negra-rogenca amb ibèric i campanià.

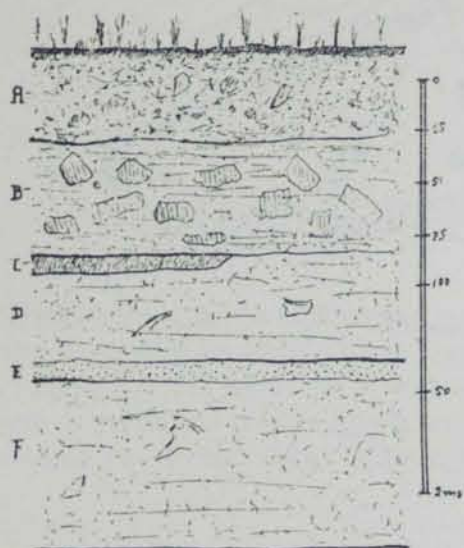

Fig. 373. — Olèrdola. Secció I dels nivells arqueològics

E) Calç pastada i buidada aquí amb pedres que no havien pogut ésser convertides en calç, i d'altra naturalesa.

CRONOLOGIA

Les capes més profundes d'un i altre costat de la muralla foren dipositades quan els pobles de la costa mediterrània havien rebut ja la influència de la cultura grega i hel·lenística. No són més antigues que la muralla, car no podien dipositar-se dintre del torreó, abans que fos construït, ni al peu del mur, tota vegada que d'aquí tallaren les pedres per a la seva construcció.

La poca terrissa ibèrica pintada que hi apareix (i encara en la part més profunda) demostra que aquesta cultura, que tingué la seva preponderància durant el segle IV abans de Jesu-Crist, estava en decadència en aquesta època; per tant, la construcció de la muralla no es pot datar com a anterior al segle III abans de Jesu-Crist. Tampoc es pot suposar que fós construïda després de l'esmentat segle: sobre el fet cert d'haver-se dipositat després de l'edificació les capes amb terrissa ibèrica i campaniana, hi ha també que no apareix en elles ni el més petit fragment de terrissa sigil·lada. — MATIES PALLARÈS.

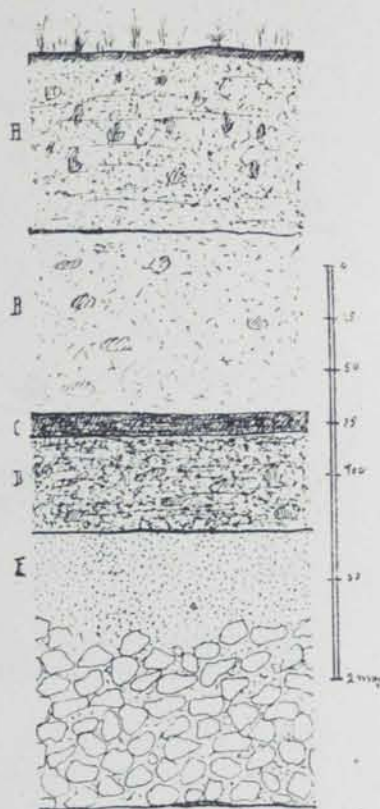

Fig. 374. — Olèrdola. Secció II dels nivells arqueològics

Necròpolis de Can Fatjó (Rubí)

Tocant a la vila de Rubí s'aixeca un turonet format per argiles quaternàries, el qual voregen, pel Nord i l'Est, el torrent de Can Xercavins i la riera de Rubí, i és tallat, pel Sud i Oest, pel camí de carros de Castellbisbal i el desmont dels ferrocarrils de Catalunya.

Feia ja temps que en aquell lloc abundaven les troballes arqueològiques, principalment fragments de ceràmica, monedes ibèriques i romanes, pesos de teler, fusaioles, etc., els quals objectes eren recollits curiosament pel Sr. J. Roura, de Rubí, havent aconseguit fer-ne una interessant col·lecció (1). Es de notar un vas de forma de capet de terra cuita (fig. 378), propi per a cremar perfums, anàleg a altres trobats a Empúries (vegi's pp. 705 i 706). Però quan les troballes es posaren més de manifest, fou a últims de l'any 1918, amb l'explanació del ferrocarril fins a Terrassa, que parti la necròpolis pel mig.

ELS SEPULCRES

La necròpolis està situada al cim d'aquest turó, anomenat de *Can Fatjó*, format per un pla de 50 metres de llarg per 20 d'ample. Allí foren descobertes trenta sitges obertes dintre les argiles; totes tenen la forma de grans gerres molt regulars (figs. 375 a 379). Varien únicament la grandària i la forma de la base, acabant les unes en punta i essent les altres completament planes.

(1) El Sr. Roura féu donatiu del seu petit Museu a l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.

Deposits dels Ferrocarrils de Catalunya

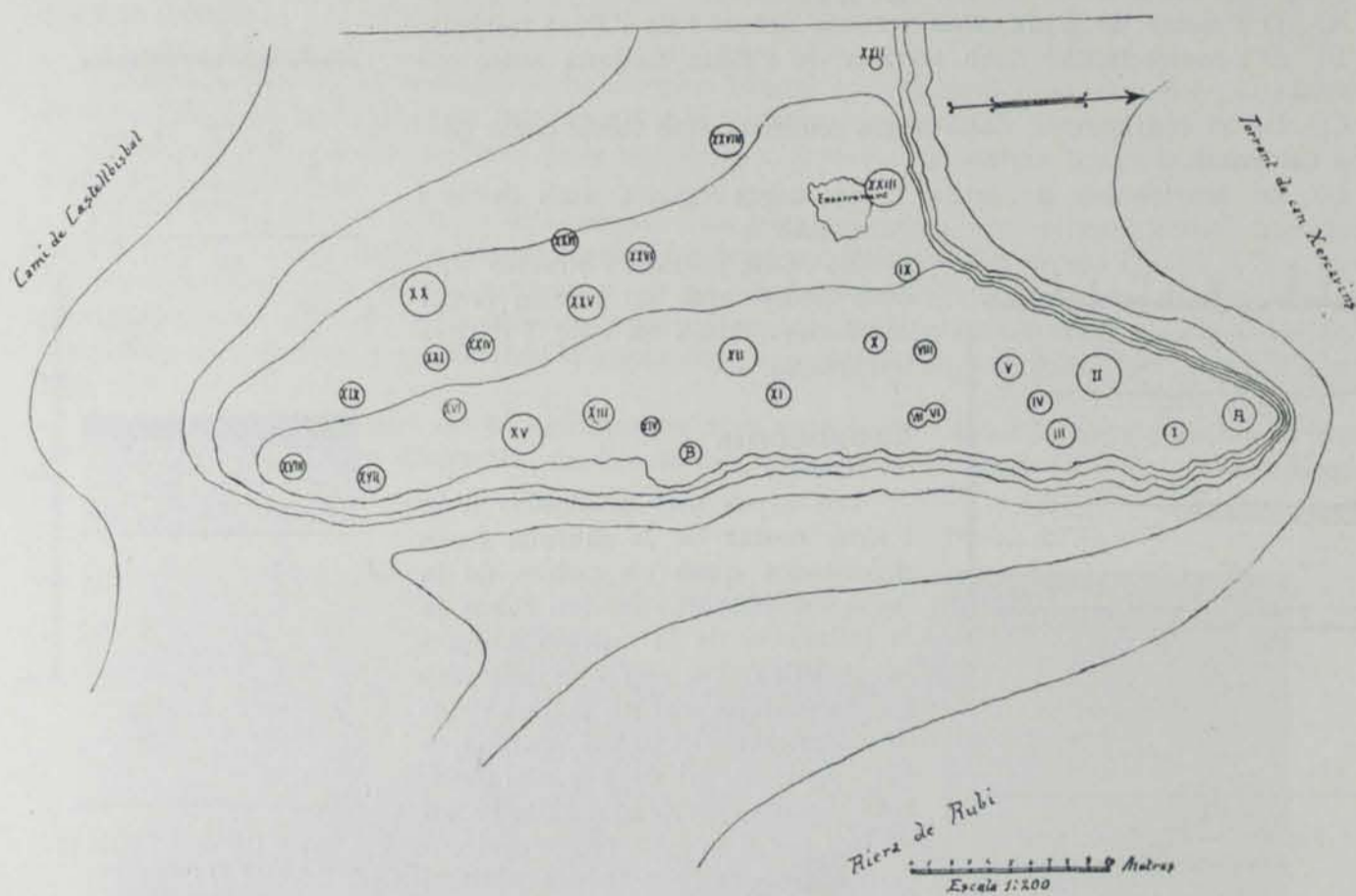

Fig. 375. — Rubí. Plan de la necròpolis

Llurs mides varien de 1'50 metres a 3'50 d'alt, i de 1'50 a 2'75 de diàmetre, i llur situació no guarda cap ordre.

Totes havien servit d'enterraments per incineració. En les que es conservaren més intactes poguérem veure clarament la tècnica seguida per a l'enterrament: les restes cremades eren col·locades dintre de grans gerres o àmfores i posades al fons de la sitja, acompanyant-se a llur voltant petits vasos, eines de treball i altres objectes d'ofrena. Si la sitja no quedava plena, era tapada de terra fins a cobrir el nivell dels vasos que contenien les cendres, i damunt s'hi posava un sostre de pedres, sobre les quals es feien nous enterraments fins a quedar del tot plena la sitja. Per això, mentre en alguns enterraments la ceràmica ens sortia a pocs pams de terra, en altres no trobàrem restes fins al mig o fins tocant al fons de tot. Però, com que totes havien estat escapçades de la superfície per a plantacions de vinya i per a conreu, fou molt difícil, en gairebé totes, de posar en clar l'estratigrafia, trobant-se capgirades i tal volta profanades de temps antic.

Fig. 376. — Rubí. Una sitja

LES TROBALLES

De l'estudi del material recollit separatament de cada sitja, havem pogut classificar-les en tres sèries: A) La que té tot el material ibèric. B) La que el té ibèric barrejat amb altre de romà. C) La que el té tot romà.

Sèrie A) Les cendres eren dipositades dintre d'àmfores ibèriques de boca plana i de punta buida,

com les trobades arreu de Catalunya: Puig Castellar, Sidamunt, Cabrera de Mataró, Fontscaldes, etcètera. L'altre material consistia en petits vasos fets a torn (fig. 379, 1) i a mà, trobant-s'hi algun vas pintat amb decoració geomètrica, acompanyat de gran quantitat de ceràmica campaniana o

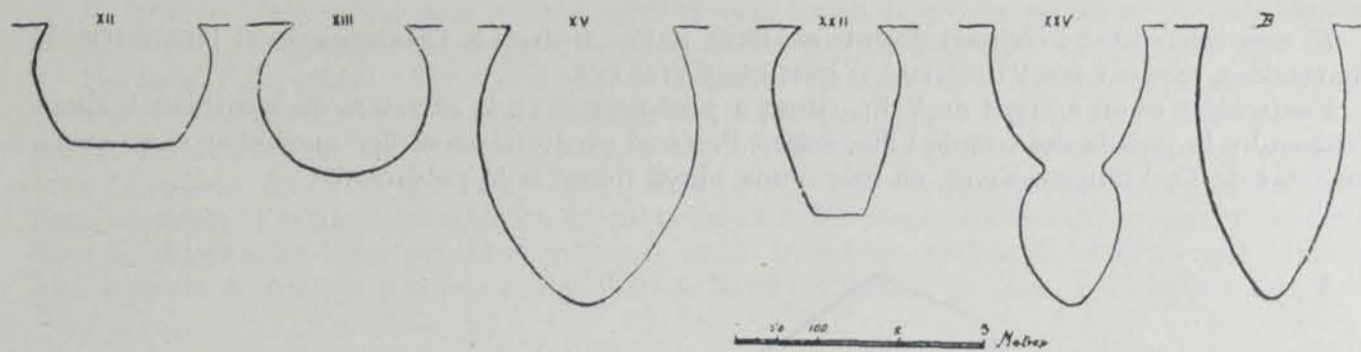

Fig. 377. — Rubí. Els diferents tipus de sitjes. (Secció)

d'altres menes hel·lèniques (fig. 379, 2), pesos de teler, fusaioles, moles de mà de granet i basalt, eines de treball de ferro i algun fragment de bronze indeterminable.

Sèrie B) Hi sortia tot el material de l'anterior, àmfors romanes i vasos fets a torn amb decoració de relleu, i monedes ibèriques i romanes. Els plats campanians hi són més escassos, trobant-s'hi ja algun vas de sigil·lata i fragments de vidre.

Sèrie C) La tècnica d'enterrament era igual que les anteriors: l'únic que canviava era el material. Les àmfors ibèriques són substituïdes per les romanes de coll estret i grans anses, o per dolis, i els vasos petits a torn sovint amb barbotina (fig. 379, 3), abundant-hi la terra sigil·lata, rica de decoració, que ha substituït quasi del tot a la campaniana. Hi abundaren també els unguentaris de vidre, punxons i agulles d'os, monedes de coure i argent, i objectes de ferro i bronze.

Fig. 378. — Rubí. Capet de terra cuita hel·lenística (1/3 apr.)

Fig. 379. — Rubí. Vasos (1/4 apr.)

CRONOLOGIA

Dels resultats de les nostres excavacions se'n pot deduir que la necròpolis de Can Fatjó és ibèrica, que comença a últims del segle III abans de J.-C. i que continua fins molt avançada l'època romana, enterrant-s'hi a usança ibèrica, però servint-se de material romà, fins que els ibers, ja romanitzats del tot, substituïren aquell sistema col·lectiu i de cremació per l'individual i d'inhumació usat pels seus colonitzadors. D'aquests últims temps són totes les sepultures de lloses, teules i cavades a la roca en forma de caixa, que tant abunden per tot el terme de Rubí.

Aquesta necròpolis té altres paral·lels a Catalunya: entre Rubí i Sant Cugat, en el mateix lloc que ocupa l'ermitatge de Santa Maria de Companyà (Sant Mamet), s'hi descobriren sitges iguals però excavades dintre la roca dura, a la plana Basarda de Solius, en la Torre dels Encantats de Caldetes, la de la punta dels Guixols de Sant Feliu, i l'últimament descoberta del Puig d'en Planes de Vich. — J. COLOMINAS ROCA.